

ШАРҚШИНОСӢ

УДК: 8 тадж. +1 тадж. + 2 (хинд)

НУРОВА М.А. ¹

ТАСВИРИ ТАБИАТ ДАР РОМАНҲОИ МУОСИРИ ТОҶИК ВА ҲИНДӢ (дар мисоли романҳои Аброр Зоҳир «Бозгашт» ва Камлешвар «Гузаштаи ногузашта»)

Табиат барои тамоми инсоният моли умумист. Ҳама аз сарвату дорой, неъматҳои он ба гунаҳои мухталиф баҳра мебаранд. Бо он бархурди гуногундоранд, вале дар ниҳоят ғушаҳои ҳаст, ки дар иртибот бо он ҳамаи инсонҳо назари мушобех, эҳсоси умумӣ дошта, дар нуқоти мухталифи ҷаҳон нависандагон дар атрофи сарнавишти пурхатари табиат меандешанд, хоставу нохоста, афкорашонро ба афкори ҳамтоёни хеш дар ғушаи зинда аз дунё шабеҳ медорад.

Баҳри бозтоби масъалаи мазкур романи «Бозгашт»-и романнависи муосири тоҷик Аброр Зоҳир бо романи «Гузаштаи ногузашта» («Анбита вятит»)-и нависандаи муосири ҳиндӣ Камлешвар аз нигоҳи муқоисавӣ баррасӣ шудааст.

Калидвожаҳо: табиат, романи муосири ҳиндӣ, адабиёти татбиқӣ, мавзӯ, инсон, ҳаёт, «Бозгашт»-и А. Зоҳир, «Гузаштаи ногузашта»-и Камлешвар, муқоиса.

Равшан аст, ки башарият дар имтидоди таърихи дуру дарози вучуди хеш дар паҳноӣ ҳастӣ ҳамеша бо масоили воҳиду ҳамагоние рӯ ба рӯ будааст, ки зехнаш, саъю талаш, шеваҳои бархурдаш, сурату банду басти мушобех доштааст. Адабиёт, ҳунар бо тамоми абъоду имконоташ доимо ягона василае буда, ки тавассути он саҳнаҳои бархурду натиҷаи аъмоли хешро дар иртибот ба масоили тезу тунди рӯзгор тарсиму инъикос намудааст. Аз сӯи дигар, ҷойи ёдварист, ки инсоният ба хотири он ки зиндагиашро бо тамоми талабҳову ниёзмандихояш барпо дорад, таҳаққуқ бахшад ё ба як қалам ҷараён бахшад, бояд ворида муносиботи ногузир гардад. Муносибате, ки асосаш қабулу пазириши ҳамзистӣ бо табиат ва ҷаҳони атрофи мавҷудоти он аст. Зеро шартҳои аслии мондану зистан дарки ин нуқта аст, ки ҳама аносири ҳастӣ ҷӣ огоҳу ҷӣ ноогоҳ ба ҳам пайванду вобастаанд. Зиндагии яке бе вучуди дигарӣ имконнопазир аст. Маҳз дар ҳамин нуқта аст, ки пойи табиат ворида майдон мешавад. Табиате, ки ҳамгому ҳамдӯш бо башарият аз қадимулайём мавҷуд аст ва сарчашмаву мабдаи аслии зиндагии инсон аст.

Ҳамчавор будан бо табиат, фарқ дар миёни сарвату ғановати он дар зехни инсонҳо чунин андешаро парваронида буд, ки ин ҳама неъмат абадиву поённоёфтанист. Вале бо гузашти замон пешрафти тамаддуну фановариҳо, эҳдоси корхонаву муассисаҳои бузурги санъатӣ, тавлиди маҳсулоти

¹ Адрес для корреспонденции: Нурова Майрамби Абдулхайровна – к.ф.н., доцент ТНУ. 734043, Республика Таджикистан, г. Душанбе, ул. А. Джами – 8/8 кв. 18. Тел.: (+992) 909 00 92 62

зиёновар, даҳолати мустақим дар ҷараёни зисти мавҷудот барои башар мушкилоти зиёде ба бор омад, ки муҳимтарини он олудашавии муҳити зист, об, ҳаво, нобудии ҳайвоноти нодир, растаниҳо, дарахтон, бешазорон, обҳову чашмаҳои табиат ва ғайра мебошад.

Дар ин миён инсоният дар раванди зиндагии иҷтимоии худ ҳамеша дар талош будааст то ба рӯзгори худ беҳбуд бахшад, шароити макониву замони маишиашро бо камоли матлуб фароҳам оварад. Ӯ ҳамеша миёни ду кутб, суду зиён, мусбату манфӣ қарор доштааст.

Барои мисол васоили нақлия, мошину ҳавопаймо, ки барои ҳамлу нақл, ҳаракату амал, имконоти беназиреро барояш фароҳам намуда аз ҷониби дигар, оқибатҳои нохушояндеро ҳам дар пай доштааст. Истифодаву баҳрагирӣ аз онҳо боиси олудагии ҳаво, муҳити зист гардидааст. Чунин далелу шавоҳиде аз сохтаҳову ҳосили ранҷи хушу зеҳни инсон, ки ҳадафи бунёдашон беҳбуду камоли ҳаёту мазоҳири он буда, ҳамеша аз пай зиёну авомили зарароварро низ ҳамроҳ доштааст.

Мусаллам аст, ки ҳамаи ин дар маҷмӯъ мушкили бузургеро дар ҳама нуқоти ҷаҳон эҷод намуда ва зеҳни инсониро маҷбур намуда то роҳу шеваҳои бурунрафт аз бунбааст, тариқи рафъи мушкилотро пайдо намояд.

Беҳуда нест, ки ҳар иқдому саъю кӯшише, ки дар манотиқи мухталифи ҷаҳон барои раҳӣ аз ин масъала сурат гирифта қабл аз ҳамин дар осори адибону нависандагон таҷассум гардида. Қиёси осор, дидгоҳҳо, шеваҳои шарҳу тафсир ва аксӣ аз он гувоҳӣ бидиҳад, ки инсонҳо дар фазову макони мухталиф атрофи масоили умумии хеш ҳамеша андешаи воҳид, мушобеҳ ва гоҳо пурихтилоф доранд.

Мавзӯи табиату ҳамзистӣ ба он, нақши ҳалокатбори дасти инсонӣ нисбати он ва дар ниҳоят ҳифозаташ яке аз мавзӯҳои мубрами романи муосири ҳиндӣ ва тоҷик мебошад.

Шерзод, қаҳрамони марказии романи Зоҳири Аброр «Бозгашт», ки мӯйсафеди рӯзгордида ҳам ҳаст, атрофи муносиботи инсону табиат андеша мекунад, ба сахнаҳои мудҳише менигарад, ки зухурашон дар синаи табиат вобастаи инсонанд. Ӯ мебинад, ки чӣ гуна инсон бо мақсади таҳаввулу дигаргунӣ, пешрафту камол даст ба харобаву вайронии табиат мезанад, зебоиро маҳв месозад. Тааммул перомуни ин масъала руҳдоду сахнаҳои дидааш як ҳолати бимноку тарсолуди равониро дар вучудаш эҷод менамояд. Ин ҳолат ба андозае зеҳнашро асиру гирифтдор намудааст, ки аз интиқоли хатти барқ ба деҳашон метарсад. Метарсад, ки кашидани хатти барқ шояд боиси харобаву вайронии табиат гардад. Дар роман симои он ҳолати равониро дар ин порчаи кӯтоҳ мебинем: «Бобои Шерзод сода нашавед. Фикри Шумо дуруст ҳам бошад, ба шароити давру замон мувофиқ нест. Бикӯшед, ки ба Себзор барқ гузаронанд.

-Мутлақо розӣ нестам. Ту мехоҳӣ табиати инҷо ҳам вайрон шавад...

-Бобои Шерзод намехост, ки ба деҳаи онҳо Себзор (номи пешинааш Шердор) қувваи барқ гузаронанд. Ба ақидаи мӯйсафед бо омадани барқ ба деҳа навғониҳо меоянд ва осӣёбе, ки аз гузаштагонаш мерос мондааст, дигар лозим намешавад. Деҳотиён анъана ва расму ойинҳои куҳанро аз ёд мебароранд. Як вақтҳо деҳаро шерҳо ҳимоя мекарданд, вале бо омаду рафти одамони нопок шерҳо деҳаро тарк карданд. Бобои Шерзод орзу ва боварӣ дорад, ки рӯзе боз шерҳо ба деҳа бармегарданд [1, 109].

Мавзӯе, ки дар ин намуна нақл шуда, яке аз сахнаҳои маъмулии рӯзгори деҳотиён аст. Гузашта аз ин диду тасвири як сокини деҳи кӯҳистонӣ.

Деҳи фарсахҳо дур зиндагии санъатӣ, мошинӣ. Ин дар ҳолест, ки пешрафтҳои техникии инсон кайҳост, ки барои ҳуди ӯ хатарзо, бимафкан шудааст. Гап дар ин аст, ки башар ба хоҳири он, ки ҳаққи худро аз домани табиат бигирад, омода аст аз тамоми воситаҳо истифода намояд.

Дар бораи харобиҳо ва оқибатҳои нохушоянде, ки дар домани табиат маҳз дар асари таъсири амалиёти инсонӣ ба зуҳур расида бисёр гуфтаанд. Вале саволи асосӣ ин аст, ки оё сарвату дороии табиат дар оянда ҳам мисли пешин саршору фаровон боқӣ мемонад ё не? Ояндаи дунё ва инсонро чӣ сарнавиште интизор аст? Ба ин суол намояндаи ҳар қишру ҳар риштае мувофиқи завқу дид ва ҷаҳонбинии хеш посух мегӯяд. Вале бештар зимни тарҳи ин масъала нуқтаи аслий, шинохти қоидаҳои ҳатмии табиат канор мемонад. Маълум аст, ки табиатро қонунҳои хоси рушду тараққӣ аст, агар онҳо дуруст дарку шинохта шаванд, метавонанд сабаби барқарории сарвати он ва афзоиши зарфиятҳои он гардад. Вале инсонҳо дар ҷомеае, ки ба ду қутб чудо шуда ва ҳадафи аслиаш нуфузи бештар бар дороии он аст, аз рӯи қонунҳои хеш амал мекунанд.

Мутаассифона то ба имрӯз насли одамӣ ба умқи ин нуқта нарасида, ки то чи ҳадде масъалаи ҳифзи табиат, муҳити зист барояш мубрамияту аҳамияти глобалӣ дорад. Масъалае, ки барои идомати ҳастӣ нақши сарнавиштсозро бозӣ мекунад. Шояд дар радифи муҳаққиқону коршиносон нависандагон қишри аз ҳама ҳассоси ҷомеа бошанд, ки оқибати фоҷиабори нақши нобиҳрадонии амали инсонро бар рӯи табиат эҳсос намудаву бонги хатар задаанд.

Бобои Шерзод қаҳрамони ёдшуда аз романи «Бозгашт»-и Зоҳири Аброр ҳарчанд аз ҷузъиёти ҳастисӯзи масъалаи мавҷуд хатари экологӣ беҳабар аст, вале бо ҳамон камҳабарӣ то умқи ҷон эҳсос менамояд, ки бояд имрӯз дар ҳифзу ниғаҳдошти неъматҳои худовандӣ, табиати сарсабз, ҷангалу бешазорон гом бардошт:

«-Ноҳияи моро макони саёҳату истироҳат эълон доштаанд. Ин чиз ба деҳаи мо ҳам дахл дорад.

-Барои кадом хусусиятҳоаш?

-Хусусияташ кам нест. Якумаш Ҷангалак, дуюмаш барфшуха, сеюмаш олами набототу ҳайвонот, чорумаш муҳити ором ва ғайриоддии деҳа.

Панҷум зиндагии мардумонаш, ки аз дигарон фарқ мекунад» [1,75].

Бобои Шерзод ба гунае ба табиати деҳи худ побанду алоқаи ногустанӣ дорад, ки ҳозир нест аз сарвати он сари ҳасе кам шавад. Ба ақидаи ӯ бояд табиати деҳ ба тамоми доштаҳои дастнахӯрда бимонад:

«- Бобочон чаро ин қадар аз дидани ғор хурсанд шудед?

-Барои одами бофарҳанг кашфи андак ҷузъиёти таърих аҳамият дорад. Охир дар ин ғор гову хар на, инсон зиндагӣ кардааст. Боз дар давраҳои пуртазоди таърихӣ. Қоғазу қалам гирифта навиштанд. Барои чӣ? Медонӣ, ки аз кашфи санаҳои таърихӣ чӣ гуна рӯҳбаланд шуданд. Дар Ҳами сафедорон бошад чор қалъаи муҳташамро бо мадрасаҳои аз хишти пухта бино ёфта, ба хок яксон карданд...

-Агар вайрон намекарданд хуб буд?

-Албатта... Мо он гоҳ аз ин ифтихор мекардем. Ва имрӯз ҷои тамошо мешуд, натавон ба барои мо, балки барои ин сайёҳон, ки ҳазорҳо километрро тай зада омадаанд» [1,109].

Ҷои таъкид аст, ки пас аз дастбӣ ба истиқлол дар имтидоди кӯтоҳ замоне Ҳиндустон (1947) ба яке кишварҳои бузургу пурқудрати ҷаҳон

табдил гардид. Иттифоку иттиходи мардум зери парчами муборизаи зиддиистеъмори боис гардид, ки адабиёти халқҳои Ҳиндустон ба ҳам наздик гарданд.

Адабиёти пешрафта ё муттарақии Ҳиндустон аз лиҳози мавзӯҳои матруҳа низ дучори дигаргуниҳо мегардад. Барои нахустин бор ба таври густурда мавзӯи деҳқони захирақаш, замин дар адабиёти муосир мавриди тасвиру бозтоб қарор мегирад.

Мавзӯи табиат ва ҳифозоти аслияти мавҷудоти он дар романи нависандаи муосири Ҳиндустон Камлешвар (1932-2007) тахти унвони «Гузаштаи ногузашта» («Анбита вятит») низ ҷойгоҳи махсус дорад. Аз баррасии мавзӯи роман равшан мегардад, ки то чи андоза андешаву шеваи арзёбии масъалаи мавриди назари нависандагони кишварҳои мухталиф бо ҳам қаробату наздикӣ, ҳамсонӣ доранд. Камлешвар пас аз солҳо қаламфарсоӣ дар атрофи инсон ва рӯзгори пуртазоди ӯ дар романи «Гузаштаи ногузашта» масъалаи ҳифзи паррандагонро ба риштаи тасвир мекашад.

Нахустин ҳадафе, ки нависанда дар масири тасвири мавзӯи роман пешорӯи хеш мегузорад, исботи ин андеша аст, ки паррандагон низ мисли дигар мавҷудоте, ки дар табиат душодуши инсон зиндагӣ мекунанд, ҳаққи комили зист доранд. Аз як сӯ, онҳо сарвату дороии табиат, ҷангалу бешазорон махсуб мегарданд. Аз ҷониби дигар, нақши онҳо матни ҳастии инсонҳо, таҳаққуқи эҳтиёҷоти инсонӣ аз ҳар нигоҳ пӯшида нест. Тамошои онҳо, шунидани садоҳои ғарибу гӯшнавоз, рӯҳбиши онҳо ҳамагӣ дар зиндагии башар сарнавиштсозанд. Паррандагон ҳамчавори мо дар дунёи шигифту ноошно бо мо гӯё саргарми зиндагии худанд, вале илман собит шуда, ки вучуди онҳо дар амниятро оромиши воқеияти ҳаёти инсонӣ то ҷӣ ҳадде корсозе муҳим аст. Сарсабзии муҳити зисти мо, ҷангалу бешазорони атроф аксар бо баракати ин паррандагон собиту устувор аст. Агар онҳо нобуданд, лашкаре аз ҳашарот ва дигар мавҷудоти зараррасон атрофу акнофи мо рӯзгори моро сиёҳ мекарданд.

Камлешвар дар ин роман меҳодад барои мардум собит созад, ки ин ҳама фавҷи паррандагони хурду реза, ки дар тӯли қарнҳо аз гӯшаҳои мухталифи дунё ҳазорон километр масофаро тай намуда меҳмони воридаи Ҳиндустон мешаванд, бархурди муносибати дигареро сазоворанд. Меҳмонии онҳо дар ин сарзамин танҳо ба хотири ёфтани обу дона, гузаронидани мавсимҳои сол нест. Ин махлуқони зебосурат тӯли иқдоми худ дар ҳаққи инсонҳо ва зиндагии амну беҳатарашон қорҳои бузургеро анҷом медиҳанд, ки аксар аз таҳаққуқи онҳо инсон беиттилоъ ва ноогоҳ мемонад.

Дар романи мазкур чунин омада: «Бо омад-омади фасли зимистон бо сабаби боришоти барф ва даврони гуруснагӣ барои аз сардиҳои Афғонистон, Сибир, Аврупо ва дигар давлатҳои Осиё паноҳ ёфтани шумораи зиёди паррандаҳо дар ҷустуҷӯи обу дон ба Ҳиндустон паридани меоянд. Ин паррандаҳои рангоранг аз моҳи феврал то март меҳмони мардуми Ҳинд шуда, бо фарорасии фасли баҳор ба ватани худ бармегарданд» [2,15].

Дар романи ёдшуда саъю талоши Камлешвар бар он аст, ки муносибати дугонаинсониро дар иртибот бо паррандагон ба риштаи тасвир бикашад. Муносибати дугона ба ин маънӣ, ки гуруҳе аз мардум ҳастанд, ки ба паррандагон муносибати дилсӯзона, инсонвор доранд. Ба паррандагон

обу дона медиҳанд. Дар шароитҳои лозим аз онҳо ҳимоят менамоянд. Вале аз ҷониби дигар, иддае паррандагонро ба матбаи тичорату даромад табдил додаанд.

Самира қаҳрамони романи «Гузаштаи ногузашта», ки намояндаи табақаи болоӣ ҳам мебошад, ба паррандагон муносибати хайрхоҳона дорад. Ӯ ба паррандагон дилбастагӣ ва пайванди хос дорад. Дар фазои қасре, ки онҳо ба сар мебаранд, паррандагон озодона бидуни тарсу раҳм парвоз менамоянд.

Тасвири чунин як воқеиятеро бо бараъло дар романи «Гузаштаи ногузашта» мебинем. Нили ҷҳил ё толиби кабуд, маконест, ки паррандагон барои иқомату буду бош интиҳоб намудаанд. Вале зиндагӣ барои онҳо ҳамеша орому ошно нест. Гоҳо онҳоро ба хотири даромад, беамон сайд намуда, ба манбаи тичорат табдил медиҳанд. Садои даҳшатноки як тири аз камон часта макони зебоманзари Нили ҷҳил, иқоматгоҳи паррандагонро комилан ноорому музтариб месозад.

Нили ҷҳил мавзее мебошад, ки дар шаҳри Сумергарҳ ҷойгир аст, ки ҳамрадифи қасри қадимаест. Дар қаср анбеҳи дарахтони сершоҳу барг, гулу растаниҳои зебӯе мерӯяд.

Нависанда бархӯрди инсониро дар ин қаср ба паррандагон ба шеваҳои мухталиф инъикос менамояд: «Ҳар гоҳе зангӯлаҳои пойҳои какаду, ки вақти дар фарши аз санги мрамари сафед сохташудаи қаср садо медиҳанд, малика Лакшмӣ ба дидани паррандаҳои дӯстдоштаи худ мебаромад. Ҳарчанд какадуҳо дон хӯрда, шикамашон сер бошад ҳам малика ба онҳо меваҳо ва шириниҳо меҳӯронд ва чун ба фарзанди худ суханҳои самимона мегуфт» [2, 29].

Бояд гуфт, ки воқеаву руҳдодҳои роман аксар аз диди ҳамин духтарча Самира, ки аз овони хурдсолӣ шоҳиду назорагари ҳамин толоби кабуд ва зиндагии паррандагон буд, тасвир мешаванд.

Нуктаи дигаре, ки зикраш муносиб аст, иртиботи таҳаввулоти сиёсии аср ва шеваи бархур ба табиату мавҷудоти он аст.

Тавре ки маълум аст соли 1947 Ҳиндустон пас аз истеъмори 200 сола истиқлол ба даст овард ва мусаллам аст, ки касби истиқлол барои гуруҳе аз сарватмандон, ки соҳиби қасрҳои бошукӯҳу садҳо хидматгор буданд, хушоянд набуд. Зеро истиқлол имконоти зиёдеро аз онҳо рабуда буд.

Маҳароҷа Сурендра Синҳ, ки аз ҷумлаи табақаи дороён буд ва қасри бошукӯҳу мучаллати ӯ дар қаҳрамони Сумергарҳ ҷойгир буд. Шеваи зиндагӣ тағйир намуда, вале Сурендра Синҳ наметавонист қабул кунад, ки дигар зиндагии пурчалолӣ ӯ ба поён расидааст. Ӯ ба ёди гузашта зиндагӣ менамуд. Баъд аз касби истиқлол ва раҳиҳои мамлакат аз ҷанги истеъморгарони хориҷӣ хидматгорони Маҳароҷаи Сумергарҳ қасри ӯро тарк карданд. Ниғаҳдории қаср ва тозаву озода ниғаҳ доштани бешазорони атрофи он мушкили бузург буд.

Маҳароҷа ба хотири он ки эҳтиёҷоти малика ва Самираро рафъ созад, дар як канори ҷангал дар қафасҳои бузург паррандагони зеборо барои фурӯш ниғаҳдорӣ менамуд. Ҳар вақте меҳмонони ношинос назди Маҳароҷа меоманд, ӯ онҳоро барои шикори паррандагон ба он гӯшаи ҷангал мебурд.

Дар ин миён Самира бо шоҳзода Ҷай Синҳ издивоҷ мекунад. Ҳамсари ӯ низ барои тичорат ва дилхушии дӯстонаш паррандагонро шикор мекард. Гоҳо бо маблағҳои зиёд паррандагонро ба моҳияташ мефурӯшад. Ҳангоме,

ки Самира аз ин воқеият огоҳ мешавад ба шӯр омада ба қотеъият изҳор мекорад. Вале мутаассифона Чайх Синх ба ин тақозои завҷааш заррае ҳам эътибор намедихад ва зиндагии оилавии онҳо фуру мерезад.

Самира як шаб аз садоҳои аҷибу ғариби паррандагон бедор мегардад ва ба сӯи садо роҳ пеш мегирад ва оқибат ба назди қафаси бузурге мерасад, ки молмоли паррандагон буд. Ӯ аз мақсади падар огаҳ гашта дари қафасро раҳо месозад. Бо раҳи паррандагон аз қафас ҳокимияти Сурендра Синх бар қасри Сумергарх низ ба поён мерасад.

Дар ин миён мушкил ё масъалаи дигаре эҷод мешавад, ки чӣ гуна ҷою маконҳои қадимӣ ва таърихро мисли Сумергарх нигоҳдорӣ ва ҳифозат намуд. Зеро агар қасре ба мисли Сумергарх ҳифозат шавад, пас вазъи ғавҷи паррандагони мавсимӣ, ки ҳар сол нақши макон намуда меҳмони онҷо мешавад чӣ мешавад? Агар қаср ғавҷияти худро қатъ созад, паррандагон роҳгум хоҳанд шуд ва раванди доду ситади табиат низ халалдор хоҳад гардид.

Нависанда ин масъаларо дар шакли бадеӣ ҳаллу ғасл менамояд. Қаҳрамони дигари роман Готам, ки масъали барӯйхатгирии макону ҷойҳои қадима аст ва ба Сумаргарх мусофирати хидматӣ намудааст ва талаби қабуд ва боғу бешазорони атрофаш арҷмегузорад, онҳо ҳамчун муъҷизаи афсонавӣ барои масъулин пешниҳод менамояд. Готам таърихи ин қасру бошандагони онро меомӯзад ба саъю талошҳои Самира барои ҳифзи зоти паррандагон ошно мегардад ва эҳсоси ризоят аз он мекунад, ки то ҷое дар таҳаққуқи аҳдофаш комёб шудааст: «Хунукӣ аллақай фаро расида буд. Готам дар рӯи теппае нишаста гирду атрофро назора мекард. Ба назар ҷунин менамуд, ки кӯл нафас қашида истодааст. Дар он қанори кӯл як туду паррандаҳо сайру гашт мекарданд. Шояд онҳо дирӯз шабона париди омада бошанд.

Готам модарашро ба хотир овард. Пас Самираро низ ёд кард ва ба ӯ муроҷиат карда гуфт: «Самира! Ман танҳо ҳамин қадар карда тавонистам.

Дар пайраҳаи асосӣ, ки аз он ҷо кӯл шуруъ мешуд, Тҳапа як навиштаҷоти қалонеро меовехт, ки дар он навишта шуда буд: «Ин ҷо бошишҳои паррандаҳост, дар ин ҷо шикор қардан манъ аст!» [2, 147].

Пажӯҳишу арзёбии осори нависандагони мавриди назар моро ба ҷунин натиҷа расонид, ки ҷомеаҳои инсонӣ аз нигоҳи муҳити ҳоким бар онҳо, муштарақоти зиёде доранд, ки ҳузурашон дараҷаи нуфузу таъсирашон ба зиндагии ғарбии башар ҳангоми инъикосу бозтоби бадеӣ равшан мегардад.

Аз сарвату дорӣ, неъматҳои табиат ҳар шахс ба таври гуногун баҳра мебаранд. Вале дар ниҳоят ғӯшаҳое ҳаст, ки дар иртибот бо он ҳамаи инсонҳо назари якхела ва эҳсоси умумӣ доранд.

Адабиёт:

1. Зоҳир Аброр. Бозгашт / Аброр, Зоҳир. – Душанбе: Адиб, 2012. – 240 с.
2. Камлешвар. Гузаштаи ногузашта (Анбита вятит) / Камлешвар. – Оллоҳобод: Локбхаратӣ, 2004. – 147 с.
3. Нурова М. Ҳикояҳои Камлешвар намунаи насри муосири ҳиндӣ. Душанбе: Сунатулло, 2007. – 160 с.
4. Раҷабов Ҳ. Се насли ҳикоянависони ҳиндӣ / Ҳ. Раҷабов. – Душанбе: Статус, 2001. – 272 с.
5. Шоҳ Мадхурӣ. Насри Камлешвар (Камлешвар қа қатҳа-саҳитя) / Камлешвар. – Канпур, 1982. – 197 с.

ОПИСАНИЕ ПРИРОДЫ В ТАДЖИКСКОМ И ИНДИЙСКОМ РОМАНЕ

Природа для всего человечества - общая собственность. Все каким-то образом используют ее богатства и достояния, и по-разному извлекают из нее пользу. Однако существует уголок природы, к которому все люди имеют единый взгляд, общее чувство, и в любой точке земли писатели думают о ее опасной судьбе, их мысли одинаковы об этом живом уголке природы.

Данная тема рассматривается на примере романа современного таджикского писателя Зохири Аббор «Возвращение» и романа «Грядущее былое» современного писателя литературы хинди Камлешвара.

Ключевые слова: природа, современный роман хинди, сопоставительное литературоведение, тема, человечество, жизнь.

THE THEME OF NATURE AS THE ORIGINAL BEING OF HUMAM IN THE MODERN NOVEL OF TAJIK AND HINDI

The nature is for all humanity - common property. All somehow use its wealth and property, and use with many ways benefit from it. However, there is a corner of natures, to which all people have the same opinion, the general feeling, and at any point of the earth writers think about it dangerous fate, their thoughts are equally to the corner of living nature.

This topic is considered by example from the novel of the modern Tajik writer Zohir Abror «Return» and the novel «The future former» writer of modern Hindi literature Kamleshvara.

Keywords: nature, modern novel Hindi, comparative literature, theme, humanity, life.